LAUSUNTO

25.9.2023

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi
EDUSKUNTA

Asia: U 25/2023 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI NIMENOMAISTEN YMPÄRISTÖVÄITTEIDEN PERUSTELEMISESTA JA ESITTÄMISESTÄ (VIHERVÄITTEITÄ KOSKEVA DIREKTIIVI- COM(2023) 166 final).

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y. kiittää mahdollisuudesta kommentoida viherväitteitä koskevaa direktiiviehdotusta.

Komission keväällä antama direktiiviehdotus ympäristöväitteiden perustelemisesta ja esittämisestä (viherväitteitä koskeva direktiivi) on tärkeä osa puhtaan siirtymän tukemista, jotta kuluttajilla on mahdollisuus tehdä luotettavaan tietoon perustuvia valintoja. Käytännössä kuluttajien tekemät valinnat ohjaavat perinteisten toimintatapojen muutosta sekä edistävät kiertotaloutta sekä ympäristön- ja luonnonsuojelua. Väittämän tai ympäristömerkin perustaksi on oltava oikeaa ja läpinäkyvää tutkittua tietoa eri tavoin tuotettujen tuotteiden ympäristövaikutuksista koko elinkaaren ajalta. Väittämien runsauden takia luottamuksen saaminen väitteiden taakse on välttämätöntä.

Maatalousala on aikaisemmin asiaa käsiteltäessä vastustanut uusien yhteisten kriteeristöjen luomista. Toimintaympäristön jatkuvasti muuttuessa on erilaisten ympäristö- ja ilmastoväittäminen kirjo kasvanut nopeasti. Jotta kuluttajilla olisi mahdollisuus arvioida väitteiden perusteita, tarvitaan myös elintarvikesektorille yhtenäiset ja läpinäkyvät väitteiden minimikriteerit. Väitteiden todentamiseen on pystyttävä luomaan kustannustehokkaita järjestelmiä.

Direktiiviehdotuksessa on alkutuotannon kannalta useita ristiriitaisia ajatuksia.

- Mikroyritykset (alle 10 henkeä työllistävät) jäävät väittämävelvoitteiden ulkopuolelle, jolloin suurinta osaa suomalaisista maatiloista tämä lainsäädäntö ei suoraan koske.
- Kun merkittävä osa ympäristö- ja ilmastovaikutuksista elintarvikkeiden arvoketjuissa syntyy alkutuotannossa, on käytännössä kuluttajapinnassa nähtävien viherväitteiden perusteet raportoitava koko arvoketjun osalta direktiivin rajauksista huolimatta. Olisi myös selvitettävä, voidaanko esitetty ympäristöväitteen vaatimustenmukaisuustodistus korvata esimerkiksi teollisuuden prosessiin menevän raaka-aineen vastaanottajan auditoinnilla. Ulkopuolinen lisätodistus toisi vain uusia kustannuksia mikroyrityksille.
- Kustannusarvio väittämän todentamisesta on tilatason tietoa seurattaessa hyvin alimittainen. Erityisesti ilmastovaikutusten todentamisessa elinkaarianalyysipohjaisesti kustannukset ovat helposti monin/monikymmenkertaisia. Kunnianhimon taso vaikuttaa siis oleellisesti valittaviin mittausmenetelmiin, niistä muodostuviin kustannuksiin ja edelleen väittämän totuusarvoon.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

- Datan omistajuus on myös sovittava asia, kun tietoa julkaistaan tuotteen lisäarvotekijänä. Tämän tulee kattaa sekä alkutuotannosta saatava raakadata että siitä johdettu metadata.
- On hyvä, että esityksessä mainitaan velvoitteena, että jäsenvaltioiden tulee ottaa käyttöön sopivia keinoja tukea pieniä ja keskisuuria yrityksiä direktiivin vaatimusten noudattamisessa. Keinoina on vähintäänkin ohjeistus ja tiedottaminen sekä mahdollisuuksien mukaan koulutus ja rahoitusmahdollisuuksien löytäminen. Tästä listasta puuttuu kuitenkin yksi merkittävimmistä asioista eli helposti ja kustannustehokkaasti seurattavien kriteerien ja mittarien määrittäminen.
- Yksittäisellä mittaustuloksella on merkitystä, mutta oleellisempaa on muutos haluttuun suuntaan eli hiilikädenjäljen analysointi.
- Luonnonmukaisen tuotannon sulkeminen tämän lainsäädännön ulkopuolelle herättää monia kysymyksiä. Direktiivissä perustellut ympäristöväittämien ulottuvuudet ovat yleisiä havaintoja. Luonnonmukainen tuotanto on tiukasti säädeltyä, mutta säädökset eivät sisällä arviota toimien ympäristö- ja ilmastovaikutuksista. Näin ollen luomumerkintä kertoo vain tuotannon säädöksenmukaisuudesta, ei sen ympäristövaikutuksesta. Yhtenäisin menetelmin tehtävät analyysit ilman tuotantotapariippuvuutta takaavat aidon vertailtavuuden.
- Ilmastovaikutusten arvioinnissa on tärkeä määrittää metodit, miten elinkaarianalyysi kasvihuonekaasupäästöistä tehdään ja raportoidaan. Analyysin tulee olla kaikissa jäsenmaissa ja tuotantotavoissa yhtenäinen.

Juha Ruippo
johtaja

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi